

avaluació educació primària

CURS 2014-2015

ENGANXEU L'ETIQUETA
IDENTIFICATIVA EN AQUEST ESPAI

competència lingüística:

aranès

instruccions

- Entà hèr era pròva as de besonh un boligraf.
- Aquesta pròva a tres parts:
 - Ena prumèra part**, as d'escotar ua dictada e as de completar es espacis en blanc.
 - Ena dusau part**, as de liéger damb atencion dus tèxtes e respóner a ues qüestions sus aquerò qu'as liejut.
 - As de respóner a totes es qüestions marcant damb ua X era caseta corresponenta ena huelha de responses.
 - Sonque i a ua resposta corrècta entà cada qüestion. Se t'enganhes, as d'aumplir tot eth carrat e marcar de nau damb ua X era resposta corrècta.
 - Ena tresau part**, as d'escriuer un tèxte sus eth tèma que se te demane.
- Quan acabes, non te decuedes de respóner ara qüestion que i a ena huelha de responses.

DICTADA

Ara escotaràs un tèxte tres viatges. Era prumèra ei entà comprene-lo ben, era dusau ei entà completar es espacis en blanc e era tresau entà repassar aquerò qu'as escrit.

ERA CAPSA VERMELHA

Martin ère solet ena casa de Bossòst. Ja auie hèt _____
ans e sa mama auie decidit que se podie estar en casa un parelh
d' _____ , eth temps _____ anaue tà Vielha.

Aquerò hège qu' aquera tarde siguesse ua tarde ben especiau.
Ère disposat a _____ d' aquera preciosa estona.
_____ podie hèr que siguesse diferent? Alugar era
television? Jogar damb era consòla? Connectar-se a Internet?
Aguestes activitats les podie hèr cada dia.

Decidic _____ ena _____ des desembrassi,
aquera espècia de _____ a on podies trobar de tot:
pompes de bicicleta, eth prumèr ordenador, capsas de rebremes,
_____, fotografies vielhes, libres antics... I auie ua
capsa vermelha que li cridèc era atencion. La dauric e i trobèc uns
_____ estacadi damb ua cinta verda. Ne dauric un e
descorbic qu' ère un diari de sa mama quan ère mainada. Aquerò de
liéger un diari personau non ac cau hèr, mès era _____
dera curiositat lo _____ a començar a liéger:
“Dijaus, 15 d'octobre...”

Montserrat Galícia, *Agència de lectura* (tèxte adaptat)

0-1

a

0-1 0-1

b c

0-1

d
0-1

e

0-1 0-1

f g
0-1

h

0-1

i

0-1

j

0-1

k
0-1

l

TÈXTE 1

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era responsa corrècta tà cada qüestion. Marca-la ena huelha de responses.

ETH DIARI DE CLARA

Dijaus, 15 d'octobre. Eth murau des paraules.

Aué Maria, era mèstra, mos a proposat un treball. Eth jòc des paraules, li n'a dit. Ère un jòc ben facil: cada un auie de trigar ua paraula, despús auie de cercar eth sòn significat en diccionari e escriue'c tot en ua cartolina. Alavetz s'auie d'empegar era cartolina en un papèr d'embalar que corbie era paret deth colidòr, just deuant dera nòsta aula.

Eth jòc s'a alongat pro. Tanben auíem de hèr es diboishi d'aquerò que representauen es paraules, cercar paraules semblantes ara escuelhuda, hèr-ne frases, compda-ne es sillabes. De tot aquerò, n'auem hèt era exposicion en corredèr. Eth títol ère: "Murau des paraules".

Era paraula que jo è tringat a estat 'agència'. Non sabí explicar se perquè. Dilhèu aguest maitin, de camin tà estudi, è vist eth pannèu d'ua agència de viatges en carrèr Major. Vè-te a saber s'ei per aquerò que m'a vengut tath cap e è pensat que non ère ua mala paraula. Laura a escuelhut 'parpalhòla' e è de reconéisher qu'ei ben mès poetica qu'era mia.

Diuenres, 16 d'octobre. Era paraula mès trigada.

Aué auem votat era paraula que mès mos agradaue. Tanben auíem de díder perquè l'auíem listada. Jo è votat 'parpalhòla', mès era majoria des dera classa an votat 'agència'. Ei plan estonant! Agència! Quina pegueria!

È liejut era definicion. "Agència: empresa qu'auferís un servici determinat"

—De qué pòden èster es agències? —a demanat era mèstra.

—De detectius —a sautat Marc.

—De viatges —a hijut bèth aute.

—Agència de notícies —a dit Ricard.

—Agència de transpòrts —a dit Laura.

—Agència de publicitat —a continuat Loís.

—E tu, Clara, en quina agència auies pensat? —m'a demanat era mèstra.

Era qüestion ère de mau respòner. Totòm ja les auie dit totes. Pensa, Clara, pensa. Ne de detectius, ne de viatges, ne de notícies. Tot açò ja ei dit. Non pòs pèrder era tua reputacion de persona originau.

A tota era classa se li escapaue er arrir per dejós deth nas.

TÈXTE 1

—Agència de lectura —è declarat damb entusiasme.

—E quini servicis auferiries, en aguesta agència?

Eth silenci dera classa se podie talhar damb un guinhauet.

—Ben simple. Lectures en votz nauta. Auferiria un servici de lectors entad aquera gent que vò un shinhau de lectura, mès que, peth motiu que sigue, non pòt liéger... Segur que i a persones qu'an de besonh que les liegen en votz nauta. Per exemple, gent vielha, persones damb era vista cansada, persones malautes e tanben pairs de mainatges petits qu'an de besonh lectors de condes abans d'anar a dromir.

Era mèstra a estat a punt d'aplaudir; se la vedie ben emocionada damb era mia idea.

—Pilòta! —m'a dit Martin, hloishet.

Resulte que m'è guanhat ara mèstra.

Montserrat Galícia, *Agència de lectura* (tèxte adaptat)

1. Com se ditz eth trabalh que propòse era mèstra?

- a. Jòc des paraules.
- b. Jòc des frases.
- c. Jòc deth diccionari.
- d. Jòc des sillabes.

2. Qué s'a de hèr tà començar eth trabalh?

- a. Penjar eth papèr d'embalar.
- b. Cercar paraules en diccionari.
- c. Escriuer ua frasa en ua cartolina.
- d. Trigar ua paraula e cercar-ne eth significat.

3. Qué conten eth “Murau des paraules”?

- a. Definicions dera paraula 'agència'.
- b. Sonque paraules damb nombroses sillabes.
- c. Ua exposicion deth trabalh hèt eth 15 d'octobre.
- d. Diboishi originaus hèti damb papèr d'embalar.

TÈXTE 1**4. Segurament, Clara a trigat era paraula 'agència' porque...**

- a. ei ua paraula que sone ben.
- b. ath maitin a passat per dauant d'ua.
- c. a fòrça significats diferenti e les coneish.
- d. non sap eth sòn significat e vò que l'ac expliquen.

5. Clara vòte era paraula 'parpalhòla' porque ei era que...

- a. vòte era majoria.
- b. a mès sillabes.
- c. li semble mès poetica.
- d. a escrit era sua amiga.

6. Ei suspresa Clara qu'agen votat era sua paraula?

- a. Non, pense qu'ei era melhor.
- b. Non, s'a enfadat damb toti.
- c. Òc, mès li hè fòrça vergonha.
- d. Òc, cre que n'i a d'outes de mès bones.

7. Quina des proposicions següentes ei ben puntuada?

- a. I a agéncies de fòrça tipe de viatges, de notícies, de detectius, de transpòrts etc.
- b. I a agéncies de fòrça tipas: de viatges, de notícies, de detectius, de transpòrts, etc.
- c. I a, agéncies de fòrça tipas: de viatges, de notícies, de detectius de transpòrts, etc.
- d. I a agéncies de fòrça tipas de viatges: de notícies, de detectius, de transpòrts, etc.

8. Quina definicion correspon a "agència de transpòrts"? Empresa dedicada...

- a. a orientar as toristes.
- b. a portar mercaderies.
- c. ara investigacion privada.
- d. ara recuelhuda d'informacion.

TÈXTE 1

9. “Era qüestion ère de mau respóner” signifie que...

- a. non auie responsa.
- b. era responsa ja la sabie totòm.
- c. non auie ne idea dera responsa.
- d. auie d’esforçar-se entà responer-la.

10. Clara a reputacion de persona...

- a. imaginativa.
- b. engüegiva.
- c. simpatica.
- d. orgulhosa.

11. Que toti es dera classa se n’arrien per dejós deth nas signifie que...

- a. arrien tant com podien.
- b. se n’arrien dissimuladament.
- c. les hège mau eth nas de tant arrir.
- d. non les hège gràcia, mès se n’auien d’arrir.

12. Qué signifie era paraula ‘entusiasme’ (soslinhada en tèxte)?

- a. Pena, tà remercar que çò que se ditz ei trist.
- b. Gràcia, tà remercar que çò que se ditz ei divertit.
- c. Illusion, tà remercar que çò que se ditz ei encoratjant.
- d. Admiracion, tà remercar que çò que se ditz ei susprenent.

13. Quin servici aufrís era agéncia de lectura qu’imagine Clara?

- a. Cuedar malauts.
- b. Encuedar-se dera gent vielha.
- c. Liéger en votz nauta entà d’outes persones.
- d. Recomanar condas as pairs damb mainatges petits.

TÈXTE 1

- 14.** Triga era opcion corrècta tà completar era frasa.
(Non cau que la còpies en espaci en blanc)

Clara s'a guanhat ara mèstra _____ li a agradat fòrça era idea dera agència de lectura.

- a. senon
 - b. perque
 - c. encara que
 - d. mès
- 15.** Qui ei eth narrador o narradora deth tèxte qu'as liejut?
- a. Clara.
 - b. Maria.
 - c. Laura.
 - d. Martin.

TÈXTE 2

Lieg aquest tèxte damb atencion e triga era resposta corrècta a cada qüestion. Marca-la ena huelha de responses.

ETH CAPARRÒI

Nòm científic
Gypaetus barbatus

Espècie singulara
Eth caparròi ei un des pògui audèths carnivòrs que se neurís practicament sonque des uassi des bèsties mòrtes.

Eth caparròi en Catalonha

Eth caparròi ei ua espècia d'audèth carronhassèr, ei a díder, que se neurís de carronha (rèstes de bestiar mòrt).

Ei capable d'enlairar-se damb un gran pes adicionau perque a un còs fòrt e corpulent. De hèt, recep eth sòn nòm deth costum de pujar uassi e clòsques enquia granes nautades tà deishar-les quèir dessus des ròques e minjar-se eth moth deth sòn interior un viatge s'an croishit.

Mesure entre 102 e 114 centimètres, mès ei un audèth agil en vòl, maugrat es sèt quilogrames que pòt arribar a pesar. Eth sòn cap ei blanc damb ua masca nera e damb ues barbes tanben neres que li pengen deth bèc. Es sòns uelhs an cercles de color auriò, vermelh e nere. Exhibís ues ales longues e estretes, e a ua coa nera damb forma de flècha.

Hè eth nin en horats des paret des montanhes o enes pèires que i regessen. En nin i acumule branques e, sustot, lan. Pendent eth mes de gèr o hereuèr, era femelha hè dus ueus e les incube entre 55 e 58 dies, totun, sonque se desvoloparà un auderon perque er aute, que neisherà mès debilitat, serà engolit pera mair.

Eth caparròi a eth sòn miei enes montanhes pirenenques. Se lo pòt observar subervolant es paratges unics deth Parc Nacionau d'Aigüestortes, que se tròbe entre es comarques dera Alta Ribagorça, eth Pallars Jussà, eth Pallars Sobirà e era Val d'Aran. Aquest parc ei practicament er unic lòc d'Euròpa a on encara i a ua colònia sauvatja damb possibilitats de subervivença.

En Euròpa ei un animau en grèu perilh d'extincion, qu'a desapareishut de regions a on abans ère abundant. Actuaument, se pòt trobar en Astúries, enes Pirenèus, en nòrd d'Africa, ena Gran Val deth Rif, en Africa deth sud, en Grècia e des d'Anatòlia enquiath Himalaia. Tanben lo podem trobar enes Aups, a on auie desapareishut victima dera caça, mès dempús d'un procès de recuperacion, s'a podut reintroducir.

Tèxte: Agència Catalana de Torisme, *116 icones turístiques de Catalunya*.

Imatges: Servidor d'informacion ornitologica de Catalonha

<http://www.sioc.cat/fitxa.php?sci=0&sp=GYPBAR>

TÈXTE 2**16. Quin ei eth nòm científic deth caparrò?**

- a. Audèth carronhassèr.
- b. Gypaetus barbatus.
- c. Audèth carnivòr.
- d. Espècia singulara.

17. Qué signifie qu'eth caparrò ei ua espècia singulara? Signifique qu'ei...

- a. comun.
- b. solitari.
- c. especiau.
- d. legendari.

18. Perqué en tèxte i a ua mapa de Catalonha? Tà indicar...

- a. en quini lòcs de Catalonha viu eth caparrò.
- b. qu'eth caparrò ei originari de Catalonha.
- c. qu'eth caparrò ei en perill d'extincion.
- d. qu'eth caparrò acabe d'arribar en Catalonha.

19. De qué se neurís eth caparrò?

- a. De rèstes de bèsties.
- b. De ueus de d'auti audèths.
- c. De d'auti caparròis.
- d. Des plantes deth lòc a on viu.

20. Qué pòt hèr eth caparrò gràcies ath hèt qu'a un còs fòrt e corpulent?

- a. Volar rapidament.
- b. Volar damb pes suplementari.
- c. Hèr eth nin ath cap dera montanha.
- d. Caçar audèths mès grani qu'eth.

TÈXTE 2

21. Qué hè eth caparròi tà poder-se neurir? Ordena'c-segontes eth tèxte.

A.

Dèishe quèir uassi e clòsques en tèrra.

B.

Eth caparròi s'enlaire.

C.

Se minge eth moth que i a laguens des uassi croishits.

D.

Puge uassi e clòsques enquia granes nautades.

- a. A → C → B → D
- b. B → D → A → C
- c. D → C → A → B
- d. C → A → D → B

22. Com ei eth caparròi?

- a. Agil, maugrat pesar uns sèt quilos.
- b. Lent en volar, a es ales cuertes.
- c. Tot nere e petit.
- d. Vermelh e ludent.

23. “Exibís ues ales longues e estretes”. Quin verb pòt remplaçar a ‘exibís’ en aquesta frasa?

- a. Ei.
- b. A.
- c. Hè.
- d. Emet.

24. “Hè eth nin en horats des parets des montanhes o enes pèires que i regessen”. D’a on regessen es pèires?

- a. Deth nin.
- b. D'enlòc.
- c. Des horats.
- d. Des montanhes.

25. “Eth caparròi a eth sòn miei enes montanhes pirenenques. Se lo pòt observar subervolant es paratges unics”. A qué se referís ‘Se lo’ en aquesta frasa?

- a. Ath miei.
- b. Ath paratge.
- c. Ath caparròi.
- d. As montanhes.

TÈXTE 2

26. Quin ei eth solet lòc a on eth caparròi a possibilitats de subervivença?

- a. Pallars.
- b. Astúries.
- c. Eth Himalaia.
- d. Aigüestortes.

27. D'acòrd damb eth tèxte, qué ei ua 'colònia' (soslinhat tèxte)?

- a. Ua aigua perfumada.
- b. Un lòc tà anar de vacances.
- c. Un pòble ath torn d'ua fabrica.
- d. Un conjunt d'individus dera madeisha espècia.

28. Marca era opcion corrècta tà completar era frasa.

(Non cau que la còpies en espaci en blanc).

Com qu'eth caparròi ei en perilh d'extincion, _____ hè un temps enes Aups.

- a. reïntrodusit
- b. se reïntrodusirà
- c. se reïntrodusic
- d. se reïntrodusís

29. En quin paragraf s'explique com crie eth caparròi?

- a. En prumèr.
- b. En dusau.
- c. En tresau.
- d. En quatau.

30. Quin tipe de tèxte as liejut?

- a. Ua istòria d'audèths.
- b. Uns conselhs tà protegir es audèths.
- c. Era descripcion d'ua espècia d'audèth.
- d. Ua explicacion sus es espècies d'audèths en Catalonha.

REDACCION

Pòs demanar ua huelha entà hèr un brolhon o un esquèma dera tua redaccion. Quan l'ages acabada, torna-la a liéger e corregís çò que calgue. En acabar as d'auer escrit apròp de 100 paraules (aproximativament, 10 linhes).

Imagina qu'aué as d'escriuer un fragment deth tòni diari. Explica qué as hèt o qué t'a passat, quines persones èren damb tu, a on ères, com t'as sentut, e toti es detalhs que volgues dar. Rebremba de méter era data en lòc que li correspon.

Escriu un títol entara redaccion.

0-1-2

AC

0-1-2

L

0-1-2

FO O

0-1-2

M

0-1-2

P

